

Сіухіна К. М.,
*аспірант кафедри обліку в кредитних
і бюджетних установах та економічного аналізу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

АНАЛІТИЧНА СКЛАДОВА МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВІВ ПІД АКТИВНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ У КОНТЕКСТІ ЗБЛИЖЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

На піку фінансової кризи бухгалтерський облік суб'єктів господарювання опинився у центрі уваги. Численні економісти, науковці та фінансисти швидко визначили суттєву роль міжнародних стандартів фінансової звітності в економічному спаді. Тому рада з міжнародних стандартів одразу почала перегляд останніх. У 2009 році у світ вперше побачив Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти».

Економічні суб'єкти, що діють на території України, часто стикаються із проблемою застосування міжнародних стандартів. Більшість фінансових установ, материнські компанії яких знаходяться за кордоном, давно подають два види фінансової звітності, за міжнародними стандартами та національним законодавством. На жаль, незважаючи на всі законодавчі ініціативи щодо зближення вітчизняного та міжнародного законодавства, це питання досі залишається проблемним та дискусійним.

З метою формування резервів під активні операції банків, фінансова установа має здійснювати комплексну оцінку фінансового стану позичальника. Впровадження останніх змін передбачає перехід від ретроспективної до перспективної моделі оцінки фінансових активів з метою формування резервів під активні операції банків. Запропоновані принципи оцінки передбачають прогнозування очікуваних втрат боржників та визнання їх у системі бухгалтерського обліку раніше ніж банк понесене збитки. Проблемність питання полягає в тому, як саме спрогнозувати майбутні грошові потоки підприємства та можливі фінансові негаразди, а до того ж узгодити таку методику із вимогами вітчизняного законодавства.

Національним банком України на початку 2012 року було впроваджено нову інструкцію щодо формування резервів за активними кредитними операціями. Процес розрахунку резерву під активні операції банку умовно розділяється на три етапи. Перший етап — підготовчий, який, у свою чергу, розділяється на організаційно-

методологічний етап та етап збору інформації. На третьому етапі здійснюється контроль за правильністю проведеного аналізу та його можливе коректування. Процес резервування є безперервним, тому третій етап лише умовно можна відділити під початкового.

Другий етап є основним, тут здійснюється оцінка отриманих даних, їхнє уточнення, та формування відповідних висновків. Етап має закінчуватися процесом визнання сформованих резервів у бухгалтерському обліку. На другому етапі формування резервів, відповідно до вітчизняної методики має здійснюватися безпосередня оцінка фінансового стану, оцінка грошових потоків та інших факторів, що можуть вплинути на платоспроможність позичальника в майбутньому. Оцінка фінансового стану базується на визначенні ряду економічних показників, що зважуються на відповідні коефіцієнти важливості, і в подальшому використовуються для визначення класу боржника. Нові положення НБУ є досить директивними у порівнянні із попередніми нормативними вимогами. На відміну від попередньої інструкції, остання чітко встановлює формулу розрахунку резерву, враховуючи важливість різних економічних показників фінансового аналізу та чіткість їх розрахунку згідно із даними фінансової звітності, особливості галузі позичальника; чітко визначається група клієнта відповідно до платіжної дисципліни. Втім, як такого перспективного аналізу грошових потоків платника не здійснюється. По-перше, сума резерву як і раніше визначається на основі фінансового стану позичальника відповідно до офіційної звітності, макро- та мікроекономічні чинники майже не враховуються. Це стосується в першу неекономічних факторів, та факторів, які безпосередньо не стосуються діяльності підприємства, але які впливають на його діяльність. Проблема впровадження моделі очікуваних збитків підсилюється і тим, що не існує єдиної методики оцінки можливих збитків визначеної у Міжнародних стандартах. У вітчизняному законодавстві цю проблему вирішили шляхом врахування результатів розрахунку коефіцієнтів покриття та проміжного коефіцієнтів покриття, які підраховуються лише для окремих галузей економіки. Основними формалізованими методами, оцінки негативних тенденцій грошових потоків, є коефіцієнти достатності та ліквідності грошових потоків, що будується на методиці розрахунку грошових потоків непрямым методом. Врахування розрахованих коефіцієнтів може здійснюватись як на стадії оцінки фінансового стану позичальника, так і на стадії визначення розміру коефіцієнту резервування, де фінансові установи мають своєрідну свободу у виборі коефіцієнту із визначеного діапазону.

Важливим при розрахунку можливих майбутніх грошових потоків є приблизна оцінка різних варіантів розвитку подій, тобто як, наприклад, визначення ймовірності банкрутства, так і ймовірності повного погашення контрактних зобов'язань, ймовірності виникнення проміжного варіанту подій. Ці значення є можливим враховувати лише під час визначення коефіцієнту резервування для всіх типів позичальників та при оцінці суб'єктивних факторів фінансового стану фізичних осіб-позичальників.

Упровадження нового Положення із формування резервів за активними операціями Національним банком, незважаючи на всі намагання, не є ідеальним і потребує подальшого дослідження. Директивність вимог з одного боку зменшує можливість маніпулювання результатами проведеного аналізу банкам, а з іншого — методологічно спрощує процес формування резервів. Наскільки виправданим виявиться такий процес зближення міжнародного та вітчизняного законодавства, покаже лише час, оскільки як вимоги нового Положення НБУ, так і Міжнародного стандарту 9, ще досі широко не застосовуються.

*Тюхляєва М. Ю.,
старший викладач кафедри обліку в кредитних
і бюджетних установах та економічного аналізу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

ІПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В БАНКАХ УКРАЇНИ (ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ)

Головним напрямком діяльності банку було і залишається залучення депозитів і кредитування фізичних і юридичних осіб. Серед кредитних операцій довгострокове іпотечне кредитування найбільшою мірою пов'язане із виникненням банківських ризиків. Питання, яке досліджується, вкрай актуальне оскільки банківська система України перебуває не у найкращому стані порівняно з іншими країнами. Сучасні економічні реалії України, висока нестабільність і невизначеність зовнішнього середовища, кризові явища призводять до ускладнення процесів банківського кредитування та значною мірою залежать від рівня організації системи бухгалтерського обліку, подальшого розвитку та застосування МСФЗ у банківській практиці. Передусім йдеться про